

KONU SORU DAĞILIM TABLOLARI

Konu soru dağılım tablosu, öğretim programında yer alan konu ve kazanımlarla ortak yazılı sınavlardaki soru dağılımlarının gösterildiği tabloyu ifade eder. Konu soru dağılım tabloları, sınavların kapsam geçerliğinin artırılması ve öğrencilerin sınavlara daha bilinçli hazırlanması amacıyla her sınavda hangi konu/kazanımdan kaç soru sorulacağını öğrencilere önceden bildirildiği tablolardır. Millî Eğitim Bakanlığı Ölçme ve Değerlendirme Yönetmeliği'ne göre konu soru dağılım tabloları öğretim yılı başında her sınav için oluşturulacak, ardından öğrencilerle paylaşılacaktır. Eğitim kurumu sınıf/alan zümreleri okul genelinde yapılacak olan ortak yazılı sınavlar için sunulan konu soru dağılım tablolarından herhangi birini seçip ilgili tablodaki kazanımlara yönelik sorular hazırlayacaktır. Okul genelinde uygulanacak ortak yazılı sınavlar, bu konu soru dağılım tabloları göz önünde bulundurularak açık uçlu veya açık uçlu ve kısa cevaplı sorulardan oluşacak şekilde yapılacaktır. Çoktan seçmeli, eşleştirme, doğru/yanlış gibi diğer soru türleri kesinlikle kullanılmayacaktır.

11. SINIF FELSEFE DERSİ 1.DÖNEM 1. ORTAK YAZILI KONU SORU DAĞILIM TABLOSU				1.DÖNEM 1. SINAV		
Ünite	Konu	Kazanımlar ve Açıklamaları	1.SINAV			
			Okul Genelinde Yapılacak Ortak Sınav			
			1. Senaryo	2. Senaryo	3. Senaryo	
1	MÖ 6.YÜZYIL - MS 2.YÜZYIL FELSEFESİ	11.1.1. Felsefenin ortaya çıkışını hazırlayan düşünce ortamını açıklar.	2	1	1	
		11.1.2. MÖ 6. yüzyıl - MS 2. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.	2	2	1	
		11.1.3. Örnek felsefi metinlerden hareketle MÖ 6. yüzyıl - MS 2. yüzyıl filozoflarının felsefi görüşlerini analiz eder.	2	2	2	
		11.1.4. MÖ 6. yüzyıl - MS 2. yüzyıl felsefesindeki örnek düşünce ve argümanları felsefi açıdan değerlendirir.	1	2	1	
2	MS 2.YÜZYIL MS 15.YÜZYIL FELSEFESİ	11.2.1. MS 2. yüzyıl - MS 15. yüzyıl felsefesini hazırlayan düşünce ortamını açıklar.	1	1	1	
		11.2.2. MS 2. yüzyıl - MS 15. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.				
		11.2.3. Örnek felsefi metinlerden hareketle MS 2. yüzyıl - MS 15. yüzyıl filozoflarının felsefi görüşlerini analiz eder.				
		11.2.4. MS 2. yüzyıl-MS 15. yüzyıl felsefesindeki örnek düşünce ve argümanları felsefi açıdan değerlendirir.				

Erdal AYDEMİR
Felsefe Öğretmeni

Ceren TOKER
Felsefe Öğretmeni

...../...../2025
UYGUNDUR

Fırat ESEN
Okul Müdürü

2025-2026 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI 11.SINIF FELSEFE DERSİ

1. DÖNEM 1. YAZILI SINAVI SORULARI

Adı Soyadı:

Sınıfı:

Numarası:

1. SENARYO

İnsan düşüncesi bir anda ortaya çıkmadı; doğayı, gökyüzünü, zamanı ve yaşamı anlamaya çalışan ilk toplumlar, dünyayı akıl yoluyla açıklama arayışına girdi. Onların ürettiği gözlem, ölçüm, düzen kurma ve anlamlandırma çabaları daha sonra doğacak olan felsefi düşüncenin temellerini oluşturdu. Bu nedenle felsefenin kökleri, insanlığın ilk büyük medeniyetlerinin birikiminde saklıdır.

1. İlk medeniyetlerin felsefenin ortaya çıkmasına sağladığı en önemli katkılar nelerdir? Yazınız. (10P)

Miletli filozoflar evrenin oluşumunu doğa olaylarıyla açıklamaya çalışmış ve varlığın temelinde bulunan değişmeyen bir öz aramışlardır. Örneğin Thales suyu, Anaksimenes havayı, Herakleitos ise ateşi bu temel gerçeklik olarak görmüştür.

2. Bu açıklama MÖ 6. yüzyıl – MS 2. yüzyıl felsefesinin hangi temel problemiyle ilgilidir? (10P)

Varlığın değişimi tartışmalarında felsefe tarihinin ilk karşıt fikirlerinin sahipleri olan Herakleitos ve Parmenides'tir. Platon da bu iki filozofun görüşlerinden yararlanarak felsefesini oluşturmuştur.

3. Herakleitos ve Parmenides'in değişim problemine ilişkin görüşlerini karşılaştırarak yazınız. (10P)

Protagoras'a göre "insan, her şeyin ölçüsüdür."

4. Bu argümanı felsefi açıdan yorumlayınız. (10P)

Sokrates, haksız yere suçlandığı hâlde, mahkemenin verdiği karara uymaya karar verir.

Onu tanıyan biri şaşırarak sorar: "Kaçabilirdin, neden kaçmadın?"

Sokrates gülümseyerek cevap verir: "Kaçmak kolay, ama doğru olanı yapmak zordur. İnsan neyin adil olduğunu bilirse, o bilgiye ihanet edemez. Vicdanı susturmak, ölümden daha ağırdır."

5. Bu metinden hareketle, Sokrates'in ahlak anlayışının temelinde hangi düşünce yer almaktadır? (15P)

6. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız. (15P)

Platon'un *Devlet* adlı eserinde yer alan ünlü mağara benzetmesi, insanın bilgiye ulaşma sürecini anlatır. Mağaraya zincirlenmiş insanlar, yalnızca duvara yansıyan gölgeleri görmekte; onları gerçek zannetmektedir. Oysa bu gölgeler, hakikatin yalnızca bir yansımasıdır. Zincirlerinden kurtulup mağaranın dışına çıkan kişi ise gerçek dünyayı görür ve hakikate ulaşır. Ancak bu kişi mağaraya geri dönüp gerçeği diğer insanlara anlatmak istediğinde onların direnciyle karşılaşır. Platon'a göre felsefe, görüşlerin ötesine geçerek hakikate ulaşma çabasıdır.

a) **Metinde geçen "gölge" kavramı hangi tür bilgi veya düşünce biçimini temsil etmektedir? Açıklayınız.**

b) **Platon'a göre mağaranın dışına çıkan kişinin yaşadığı deneyim hangi tür bilgiye karşılık gelir? Bu bilginin niteliğini açıklayınız.**

c) **Mağara benzetmesini günümüz dünyasıyla ilişkilendiriniz. Sizce bu benzetme modern toplumda hangi durum veya olgularla açıklanabilir?**

Aristoteles'e göre bir varlığı tam olarak anlayabilmek için onu ortaya çıkaran nedenleri bilmek gerekir. Bu nedenle Aristoteles, varlığı açıklarken dört neden öğretisini ileri sürmüştür: maddi neden, formel neden, etkin neden ve ereksel neden. Bu dört neden bir varlığın hem nasıl ortaya çıktığını hem de niçin var olduğunu anlamamıza yardımcı olur.

7. Buna göre Aristoteles'in dört neden öğretisini "ev" örneği üzerinden açıklayınız. (15P)

Antik Yunan'dan miras kalan düşünme geleneği, MS 2. yüzyıldan itibaren dinî inançlarla karşılaşarak yeni bir yön kazandı. Hristiyanlık ve ardından İslam düşüncesiyle etkileşen felsefe, akıl ile inanç arasındaki ilişkiyi tartışma konusu hâline getirdi. Böylece felsefe, hem teolojik hem de kültürel bir temelde yeniden şekillendi.

8. Yukarıdaki metinden hareketle MS 2.–MS 15. yüzyıl felsefesini hazırlayan düşünsel ortamı kısaca açıklayınız. (15P)

CEVAPLAR

İnsan düşüncesi bir anda ortaya çıkmadı; doğayı, gökyüzünü, zamanı ve yaşamı anlamaya çalışan ilk toplumlar, dünyayı akıl yoluyla açıklama arayışına girdi. Onların ürettiği gözlem, ölçüm, düzen kurma ve anlamlandırma çabaları daha sonra doğacak olan felsefi düşüncenin temellerini oluşturdu. Bu nedenle felsefenin kökleri, insanlığın ilk büyük medeniyetlerinin birikiminde saklıdır.

1. İlk medeniyetlerin felsefenin ortaya çıkmasına sağladığı en önemli katkılar nelerdir? Yazınız. (10P)

İlk medeniyetler (Mezopotamya, Mısır, Çin, Hint) felsefenin doğuşuna hem bilimsel hem kültürel açıdan zemin hazırlamıştır:

1. **Doğa gözlemleriyle bilgi birikimi oluşturmuşlardır.** Astronomi, matematik, tıp, tarım gibi alanlarda yaptıkları gözlemler, doğayı anlamaya yönelik ilk rasyonel (akılcı) adımları attırmıştır.
2. **Yazıyı geliştirerek bilginin aktarımını sağlamışlardır.** Bu sayede insanlar deneyimlerini biriktirmiş, sorgulama ve akıl yürütme süreçleri hızlanmıştır.
3. **Mitolojik düşünceden akılcı düşünceye geçişin zeminini oluşturmuşlardır.** Tanrısal açıklamalardan ziyade, doğayı kendi iç yasalarıyla açıklama fikri bu uygarlıklarda filizlenmiştir.
4. **Kültürel etkileşim ve ticaret yolları felsefi düşüncenin yayılmasını kolaylaştırmıştır.** Özellikle Doğu uygarlıklarının bilgi birikimi, Antik Yunan'da felsefenin sistemli bir biçimde doğmasına temel oluşturmuştur.

Sonuç: İlk medeniyetler sayesinde insan, doğayı "anlamak" için mitlere değil akla ve gözleme başvurmaya başlamış; bu da felsefi düşüncenin kapısını aralamıştır.

Miletli filozoflar evrenin oluşumunu doğa olaylarıyla açıklamaya çalışmış ve varlığın temelinde bulunan değişmeyen bir öz aramışlardır. Örneğin Thales suyu, Anaksimenes havayı, Herakleitos ise ateşi bu temel gerçeklik olarak görmüştür.

2. Bu açıklama MÖ 6. yüzyıl – MS 2. yüzyıl felsefesinin hangi temel problemiyle ilgilidir? (10P)

ARKHE (İLK NEDEN) PROBLEMİ

Varlığın değişimi tartışmalarında felsefe tarihinin ilk karşıt fikirlerinin sahipleri olan Herakleitos ve Parmenides'tir. Platon da bu iki filozofun görüşlerinden yararlanarak felsefesini oluşturmuştur.

3. Herakleitos ve Parmenides'in değişim problemine ilişkin görüşlerini karşılaştırarak yazınız. (10P)

HERAKLEİTOS

Herakleitos'a göre her şey değişir. Değişmeyen tek bir şey varsa o değişimin kendisidir.

Bir nehirde iki defa yıkanılmaz.

Kalıcı şeyler varmış kanısına kapılmamız, değişimin kurlsız değil de belli bir düzene, belli bir ölçü ve yasaya göre olmasındandır. Bu yasa logostur.

Evrende karşıt şeylerin sonu gelmez bir savaşı vardır. Soğuk sığağa, nemli olan kuruya, genç yaşlıya dönüşür. Bu karşıtlıklar uyum içindedir. Bunu sağlayan da logostur. Savaş kötü bir şey değildir. Doğurgandır, yaratıcıdır verimlidir.

PARMENİDES

Ona göre evrende hiçbir şey değişmez. Varlık; ezeli-ebedi, bölünemez, boşluk içermeyen ve hareketsiz olmalıdır.

Varlık aldatıcı biçimde çokluk olarak görünse de asıl olarak varlık "Bir Olan"dır.

Gerçeklik, yani varlık; mutlak anlamda Bir'dir, kalıcıdır, süreklidir, yaratılmamıştır, yok edilemez. O ezeli ve ebedidir, onda hareket ve değişim yoktur.

Duyular yanıltıcıdır. Var olan, düşünce ile kavranır.

Protagoras'a göre "insan, her şeyin ölçüsüdür."

4. Bu argümanı felsefi açıdan yorumlayınız. (10P)

- Protagoras'ın "İnsan, her şeyin ölçüsüdür" sözü, bilginin öznel olduğunu savunur.
- Gerçeklik ve doğruluk kişiden kişiye değişir; evrensel ve tek bir doğru yoktur.
- Bir yargı bir kişiye göre doğruysa o kişi için doğrudur; başka biri için yanlış olabilir.
- Bu görüş görecilik (rölativizm) anlayışının temelini oluşturur.
- Bilginin kaynağı insan deneyimi, duyuları ve algısıdır.
- Protagoras, mutlak hakikati reddeder, insanı her şeyin merkezine yerleştirir.
- Bu yaklaşım, kesin bilgiye ulaşmanın mümkün olmadığını savunan sofist düşüncenin bir parçasıdır.

Sokrates, haksız yere ölüm cezasına çarptırılmasına rağmen, dostlarının tüm ısrarına karşın kaçmayı reddeder. Onu anlamakta zorlanan bir öğrenci sorar:

— "Kaçma fırsatın varken neden adaletsiz bir karara boyun eğiyorsun?"

Sokrates ise sakince şöyle yanıt verir:

— "Yanlışla yanlışla karşılık verilmez. İnsan, bildiği doğruya aykırı davranırsa önce kendine zarar verir. Adalet uğruna ölmek, haksız yaşayışa tercih edilir."

5. Bu metinden hareketle Sokrates'in ahlak anlayışının temelinde hangi düşünce yer almaktadır? (15P)

Sokrates'in ahlak anlayışının temelinde bilgiyle temellendirilen erdem düşüncesi yer alır. Ona göre insan, neyin doğru ve adil olduğunu gerçekten bilirse, o bilgiye aykırı davranamaz; çünkü bilmek, aynı zamanda doğruyu yapmayı zorunlu kılar. Bu yüzden Sokrates için kötülük, bilgisizliğin bir sonucudur. Metinde onun, ölüm pahasına da olsa adaletsizliğe karşı adaletli kalmayı seçmesi, ahlakın dış koşullardan değil, insanın içsel doğruluk bilincinden doğduğunu gösterir.

Sokrates'e göre erdemli olmak, vicdanı susturmamak, hakikate sadık kalmak ve doğru bildiği yoldan sapmamaktır; çünkü insanın gerçek özgürlüğü, kendi aklıyla temellendirdiği doğruya sadık kalabilme gücündedir.

5. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız. (15P)

Platon'un *Devlet* adlı eserinde yer alan ünlü mağara benzetmesi, insanın bilgiye ulaşma sürecini anlatır. Mağaraya zincirlenmiş insanlar, yalnızca duvara yansıyan gölgeleri görmekte; onları gerçek zannetmektedir. Oysa bu gölgeler, hakikatin yalnızca bir yansımasıdır. Zincirlerinden kurtulup mağaranın dışına çıkan kişi ise gerçek dünyayı görür ve hakikate ulaşır. Ancak bu kişi mağaraya geri dönüp gerçeği diğer insanlara anlatmak istediğinde onların direnciyle karşılaşır. Platon'a göre felsefe, görüşlerin ötesine geçerek hakikate ulaşma çabasıdır.

- a) Metinde geçen “gölge” kavramı hangi tür bilgi veya düşünce biçimini temsil etmektedir? Açıklayınız.

Metinde geçen “gölge” kavramı, duyulara dayalı bilgiyi temsil eder. İnsanların yalnızca görünenle yetinip gerçekliği sorgulamadan kabul etmelerini ifade eder. Bu bilgi yüzeyseldir, değişkendir ve hakikati yansıtmaz. Platon’a göre gölgeler, **sanı (doxa)** düzeyindeki yanılgılı düşünceleri sembolize eder.

- b) Platon’a göre mağaranın dışına çıkan kişinin yaşadığı deneyim hangi tür bilgiye karşılık gelir? Bu bilginin niteliğini açıklayınız.

Mağaranın dışına çıkan kişinin yaşadığı deneyim, akıl yoluyla elde edilen gerçek bilgiye, yani idealar bilgisine (episteme) karşılık gelir. Bu bilgi değişmeyen, kesin ve evrensel hakikati içerir. Platon’a göre gerçek bilgiye ancak akıl ve felsefi düşünme sayesinde ulaşılabilir; bu bilgi duyulardan bağımsızdır ve yalnızca zihinde kavranabilir.

- c) Mağara benzetmesini günümüz dünyasıyla ilişkilendiriniz. Sizce bu benzetme modern toplumda hangi durum veya olgularla açıklanabilir?

Platon’un mağara benzetmesi, günümüz dünyasında insanların gerçek bilgiye ulaşmak yerine, sunulan hazır ve yüzeysel bilgilere teslim olmasını eleştiren güçlü bir düşünsel metafor olarak değerlendirilebilir. Modern toplumda mağaradaki “gölge”lere benzer birçok yanılsama bulunmaktadır.

- **Medyanın yönlendirmesi:** Televizyon kanalları ve haber siteleri çoğu zaman olayları tek yönlü sunabilir. İnsanlar tüm gerçekliği yansıtmayan bu haberlerle şekillenir ve düşüncelerini sorgulamadan oluşturur.
- **Sosyal medya algısı:** Sosyal medyada dolaşan bilgiler, çoğu zaman doğruluğu kanıtlanmamış içeriklerden oluşur. Beğeniler ve takipçi sayıları, hakikatin yerini alarak bir “algı gerçekliği” oluşturur.
- **Tüketim kültürü ve reklamlar:** Reklamlarla şekillenen yaşam tarzı dayatmaları, insanların ihtiyaçlarından çok arzularının peşinde koşmasına neden olarak onları yapay mutluluklara yönlendirir.
- **Önyargılar ve kalıplaşmış düşünceler:** Toplumda sorgulanmadan kabul edilen düşünceler, bireylerin zihinsel özgürlüğünü sınırlar ve hakikati görmelerini engeller.

Bu bağlamda mağara benzetmesi, günümüzde sorgulamadan inanmanın tehlikesini vurgulayan evrensel bir uyarı niteliğindedir. Platon’un mesajı bugün de geçerlidir: Gerçeğe ulaşmak için düşünmek, araştırmak ve görüşlerin ötesini sorgulamak gerekir.

Aristoteles’e göre bir varlığı tam olarak anlayabilmek için onu ortaya çıkaran nedenleri bilmek gerekir. Bu nedenle Aristoteles, varlığı açıklarken dört neden öğretisini ileri sürmüştür: maddi neden, formel neden, etkin neden ve ereksel neden. Bu dört neden bir varlığın hem nasıl ortaya çıktığını hem de niçin var olduğunu anlamamıza yardımcı olur.

6. Buna göre Aristoteles’in dört neden öğretisini “ev” örneği üzerinden açıklayınız. (15P)

Neden Türü	Açıklaması	Ev Örneği
Maddi Neden	Varlığın hangi maddeden yapıldığını gösterir.	Ev; tuğla, ahşap, beton, demir gibi malzemelerden yapılır.
Formel Neden	Varlığın biçimini, düzenini ve planını ifade eder.	Evin mimari planı, oda düzeni ve yapısal tasarımıdır.
Etkin Neden	Varlığı ortaya çıkaran etken ya da nedeni gösterir.	Evi inşa eden kişi veya ekip, yani mimar ve işçilerdir.
Ereksel Neden	Varlığın niçin yapıldığını, amacını belirtir.	Evin yapılma amacı barınma ihtiyacını karşılamaktır.

Antik Yunan'dan miras kalan düşünme geleneği, MS 2. yüzyıldan itibaren dinî inançlarla karşılaşarak yeni bir yön kazandı. Hristiyanlık ve ardından İslam düşüncesiyle etkileşen felsefe, akıl ile inanç arasındaki ilişkiyi tartışma konusu hâline getirdi. Böylece felsefe, hem teolojik hem de kültürel bir temelde yeniden şekillendi.

7. Yukarıdaki metinden hareketle MS 2.–MS 15. yüzyıl felsefesini hazırlayan düşünsel ortamı kısaca açıklayınız. (15P)

MS 2.–MS 15. yüzyıl felsefesini hazırlayan düşünsel ortam, Antik Yunan'ın akılcı mirasının dinî düşünceyle birleşerek yeniden yorumlandığı bir entelektüel dönüşüm sürecidir. Bu dönemde felsefe, yalnızca varlığı ve bilgiyi akılla temellendiren bir etkinlik olmaktan çıkarak, akıl ile inancı uzlaştırma çabasına yönelmiştir.

Platon'un idealar öğretisi ve ruhun ölümsüzlüğü düşüncesi, hakikatin maddi dünyanın ötesinde aranabileceğini savunarak dinî metafiziğe yön vermiştir.

Aristoteles'in mantık sistemi ve varlık anlayışı, hem Hristiyan hem de İslam düşünürlerine güçlü bir yöntem sunarak düşüncenin sistematikleşmesini sağlamıştır. Stoa ahlakı, erdemi ve kozmik düzene uyumu temel alarak din–ahlak ilişkisinin temellendirilmesinde etkili olmuştur. Yeni-Platonculuk, Plotinos'un sudûr (emanasyon) teorisi ile Tanrı–evren ilişkisini açıklamaya çalışmış; bu yaklaşım daha sonra Augustinus, Farabi ve İbn Sina gibi düşünürlerde yeniden canlanmıştır. Ayrıca Epikürosçuluğun ölçülülük ve ruh dinginliği vurgusu, etik tartışmaların çeşitlenmesine katkı sağlamıştır.

Tüm bu birikim, Hristiyanlık ve İslam düşüncesiyle etkileşime girerek teolojik içerikli bir felsefi atmosferin oluşmasına yol açmıştır. Böylece Orta Çağ felsefesi, antik akıl geleneği ile vahiy temelli inancın buluştuğu bu düşünsel zemin üzerinde gelişmiştir.